

6. Роз'яснення Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду від 18.03.2024 у справі № 766/12766/23. Судова влада України. URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/news/1992022/> (дата звернення: 17.08.2025).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-651-8-37>

СУЧАСНІ ТА АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІЛОСОФІЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Коперльос Руслана Юрїївна

кандидат філософських наук,

доцент кафедри філософії та методології науки

філософського факультету

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

м. Київ, Україна

Україна в умовах воєнного стану отримала величезні виклики для всіх сфер суспільного життя. Освіта та наука опинилася перед низкою проблем, випробувань та пошуку нових рішень, і мова йде не лише про отримання та пошук знань, але й про психологічну стійкість, ментальну та фізичну безпеку та багато інших факторів.

Саме тому перед філософією освіти постає низка нових завдань та пошуку їх рішень. Говорячи про актуальні проблеми філософії освіти сьогодні варто брати до уваги низку різноманітних нашарувань, впливів, явищ, екзистенційних викликів війни, етичних питань тощо, які несуть вагомий відбиток на систему освіти загалом та всіх учасників освітнього процесу. Ось деякі з таких проблем:

- освіта в умовах воєнного стану: переосмислення не тільки методології викладання та якості освітніх послуг, але й безпеки та психологічного стану всіх учасників освітнього процесу;

- актуальною залишається проблема якості та можливості реалізації дистанційного навчання, а саме полеміка прихильників позитивних та негативних аспектів такого навчання, переваг та перешкод, що виникають в процесі навчання, зокрема, в умовах воєнного стану (наприклад, проблеми електропостачання, відсутність Інтернету, безпечні умови перебування, тощо);

- переосмислення взаємодії «Викладач – Студент» [1], «Вчитель – Учень». У сучасних умовах забезпечення освітнього процесу, нових викликах сьогодення, адаптації не тільки до нових технологій,

тенденцій, можливостей, але й проблем, що виникають у зв'язку з територіальними розміщеннями Закладів освіти та всіх учасників освітнього процесу тощо. Варто розуміти та усвідомлювати вже здійснену трансформацію суб'єкт – суб'єктної взаємодії «Викладач – Студент» у цифровому та дисперсному (розсієному) просторі. Виникає необхідність осмислення різноманітних проблем та перешкод, а також їхнього ефективного та швидкого рішення, що спостерігаються у наданні та отриманні якісних, доступних і корисних знань. Саме через це варто брати до уваги розробку та опанування нових видів комунікації та взаємодії не тільки між викладацьким складом освітнього процесу та студентами та/або учням, але й адміністрацією та керівництвом закладів;

- умови реалізації та контролю академічної доброчесності, які завжди поставали перед філософією освіти та освітою загалом. Адже постійні зміни умов та виникнення нових факторів, які впливають на освітній процес, несуть у собі також розуміння змін у межах академічної доброчесності (яскравим прикладом сьогодні постає те, що перевірку робіт учнів, студентів, здобувачів та інших, здійснюють не тільки на плагіат та самоплагіат, але й на використання штучного інтелекту);

- поширення використання штучного інтелекту всіма учасниками освітнього процесу: проблема якості освіти, етики [2], академічної доброчесності, розробка нових освітніх практик, осмислення того чи є це академічною кризою із значними ризиками, чи несе в собі нові можливості та переваги, тощо. Основною проблемою виникає осмислення дозволеності та доцільності використання засобів штучного інтелекту для спрощення, пришвидшення тощо, навчання, та меж, які є переходом до його зловживання всіма учасниками освітнього процесу, адже це стосується не тільки тих, хто навчається, але й тих, хто навчає. Фактично вже можна спостерігати визначення меж допустимого використання штучного інтелекту в академічному середовищі;

- екологічна культура та екологічна освіта [3]: ця проблема була актуальною і до сьогодні, але в умовах Війни вона набуває низки нових ускладнень, проблем та пошуку рішень.

Отже, сучасна філософія освіти в Україні постає перед необхідністю переосмислення власних підходів і концептуальних засад відповідно до нових викликів, спричинених воєнним станом, цифровізацією та стрімким розвитком штучного інтелекту. Нові реалії сьогодення суттєво змінили умови функціонування освітнього простору та процесу, актуалізувавши питання фізичної та психологічної безпеки, доступності та якості освіти, збереження комунікації між учасниками освітнього процесу та його безперервності.

Особливого значення набувають питання академічної доброчесності, етики використання штучного інтелекту, розвитку дистанційного

навчання, формування нових моделей взаємодії між викладачами та студентами, вчителями та учнями, а також екологічної освіти й культури. Водночас зазначені проблеми спрямовують на пошук нових освітніх практик, форм комунікації та способів адаптації системи освіти до постійно мінливих умов.

Література

1. Коперльос Р.Ю. Відношення «викладач-студент»: нелінійність взаємодії особистостей. *Філософія освіти*. 2021. т. 27, № 2, Київ. С. 138-147. <https://doi.org/10.31874/2309-1606-2021-27-2-9>

2. Chinoracky R., & Stalmasekova N. Ethical Problems in the Use of Artificial Intelligence by University Educators. *Education Sciences*, 2025. 15(10), 1322. <https://doi.org/10.3390/educsci15101322>

3. Koperlos R. Ecological education in postnonclassical rationality. *International Scientific Conference «The Days of Science of the Faculty of Philosophy –2023»*. Kyiv: Publishing center «Kyiv University», 2023. P. 165-168.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-651-8-38>

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТІЙКОСТІ ОСВІТИ І НАУКИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА СТРАТЕГІЧНІ РІШЕННЯ

Корнієнко Максим Вікторович

доктор юридичних наук, професор,

перший проректор

Одеський державний університет внутрішніх справ

м. Одеса, Україна

Повномасштабна збройна агресія російської федерації проти України зумовила системну трансформацію умов функціонування освіти і науки. На відміну від криз мирного часу, воєнний стан формує комплекс взаємопов'язаних загроз: фізичне знищення освітньої та дослідницької інфраструктури, вимушене переміщення учасників освітнього процесу і науковців, переривання усталених освітніх траєкторій, цифрові та інформаційні ризики, втрату частини кадрового потенціалу, ускладнення міжнародної наукової комунікації та необхідність одночасного забезпечення безпеки, доступності й належної якості освіти. За таких умов стійкість освіти і науки набуває не лише